

Izabela SAVICKIENĖ

Vytauto Didžiojo universitetas • Vytautas Magnus University

UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS GERINIMO PRIORITETAI STUDENTŲ IR DĖSTYTOJŲ POŽIŪRIU

PRIORITIES OF HIGHER EDUCATION QUALITY IMPROVEMENT: STUDENT AND TEACHER ATTITUDE

SANTRAUKA

Studijų kokybės gerinimas – nuolatinė, nenutrūkstama universitetų veikla, kurios įgyvendinimas turi būti laikomas prioritetiniu veiksniu. Straipsnyje analizuojami svarbiausi universitetinių studijų kokybės gerinimo uždaviniai, išryškėję trijuose Lietuvos universitetuose – studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimas, dėstytojų profesinis tobulėjimas ir studentų pasiekimų gerinimas. Šias studijų kokybės dimensijas apibūdina vertinimo kriterijai, kuriais remiantis atskleidžiamas tyrime dalyvavusių studentų ir dėstytojų požiūris į studijų kokybės gerinimo prioritetus.

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAI

- *Gerinimo prioritetai* – svarbiausi uždaviniai, kuriuos reikia kuo skubiau spręsti siekiant universitetinių studijų trūkumus pašalinti.
- *Studijų kokybės dimensijos* – universiteto veiklos sritys, atitinkančios užsibrėžtus suformuluotus reikalavimus ir lemiančios studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją kokybę.
- *Studijų kokybės gerinimas* – studijų privalumų plėtojimas ir trūkumų pašalinimas.
- *Studijų kokybės užtikrinimas* – informacijos apie studijas rinkimas, sisteminimas ir analizė, studijavimo sąlygų atitikimo užsibrėžtiems reikalavimams nustatymas gautų rezultatų pagrindu, įvardytų privalumų plėtojimas, atskleistų trūkumų priežasčių išaiškinimas ir jų šalinimas.
- *Universitetinių studijų kokybė* – sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai universitete įgyti, atitikimas suformuluotiems reikalavimams (poreikiams).

ĮVADAS

Kokybės idėjų pradininkai ir jų propaguotojai (P. Crosby, W. E. Deming, J. Juran ir kiti autoriai iš *Quality Gurus*) akcentuoja nenutrūkstamo studijų gerinimo proceso reikšmę siekiant kokybės kiekvienoje organizacijoje

Kokybės gerinimas labai svarbus ir universitetuose. Gerinimo uždavinių gali būti daugybė, tačiau jų visų

ABSTRACT

Higher education quality improvement is a constant and continuous university activity and its implementation should be given a priority. This article analyses the most important tasks set at three Lithuanian universities seeking to improve higher education quality: the improvement of higher education quality assurance system, teacher professional development and student achievement improvement. These dimensions of higher education quality are characterised by assessment criteria, used as the basis in revealing student and teacher attitude to priorities of higher education quality improvement.

DEFINITIONS OF KEY WORDS

- *Priorities of improvement* – the key objectives which have to be solved with all speed aiming at elimination of weaknesses of university studies.
- *Dimensions of higher education quality* – university activity areas which meet the formulated requirements and determine the quality of student self-development and acquired qualification.
- *Higher education quality improvement* – enhancement of strengths of studies and elimination of weaknesses.
- *Higher education quality assurance* – collecting, systemizing and analysis of information about studies, identification of conformity of studying conditions to the set requirements on the basis of the obtained outcomes, enhancement of the named strengths, explication of the revealed weaknesses and their elimination.
- *Higher education quality at universities* – conformity of conditions created to person's self-development and qualification acquisition at university to the formulated requirements (needs).

INTRODUCTION

The initiators and advocates of quality ideas (P. Crosby, W. E. Deming, J. Juran and other authors, see *Quality Gurus*) stress the importance of continuous improvement in pursuit of quality at every organization. Quality improvement is also important at universities. There exist a huge number of quality improvement objectives

įgyvendinti iš karto neįmanoma, todėl būtina išskirti prioritėtinius – tuos, kuriuos įgyvendinti siekiant studijų kokybės reikia pirmiausia. Gerintiniems dalykams turi būti skiriamas ypatingas dėmesys, kad būtų kuo greičiau pašalinti studijų kokybės trūkumai (ENQA, 2005).

2005 m. trijuose Lietuvos universitetuose buvo atliktas tyrimas, padėjęs nustatyti į kurias studijų kokybės dimensijas atsižvelgiant pirmiausia reikėtų gerinti studijų kokybę tirtose aukštosiose mokyklose. Analizuotas akademinės bendruomenės narių požiūris į universiteto tikslų įgyvendinimą, vadovavimą, studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimą, studentų tobulėjimą (siekiant tiksliau šią dimensiją apibūdinti ji toliau vadinama studentų pasiekimų gerinimu), dėstytojų profesinį tobulėjimą, materialinių išteklių valdymą, išorinių ryšių palaikymą ir plėtojimą, studijų kokybės užtikrinimo sistemos plėtojimą. Šis studijų kokybės dimensijų sąrašas parengtas remiantis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų reikalavimais ir įvertinus jų svarbą Lietuvos universitetams (I. Savickienė, 2005). Universitetų atstovų nuomone, daugiausia dėmesio reikėtų skirti studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimui, dėstytojų profesiniam tobulėjimui ir studentų pasiekimų gerinimui; vėliau reikėtų gerinti studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimą, materialinių išteklių valdymą ir išorinių ryšių palaikymą; respondentų nuomone, mažiausiai gerintinas vadovavimas bei universiteto misijos ir tikslų įgyvendinimas. Tyrimui taikytas rangų skalės klausimynas; apklaustųjų prašyta suskirstyti atsakymus pagal prioritetus. Aukštesnis įvertis rodė svarbesnį atsakymą.

Tyrimo dalyvavo 639 respondentai: 535 studentai ir 104 dėstytojai iš trijų Lietuvos universitetų. Tiriamaieji atrinkti tikimybinio metodu, taikant serijinį principą. Šis metodas pasirinktas dėl tiriamos populiacijos – universitetų bendruomenių – dydžio ir plataus nusidriekimo. Universitetai parinkti atsižvelgiant į geografinį principą, ir siekiant atspindėti skirtingų regionų ypatumus. Apklaustieji atstovauja penkioms mokslų sritims: socialinių (49% respondentų), humanitarinių (27%), fizinių (12%), biomedicinos (10%) ir technologijos (2%). Pasirinktuose universitetuose vyrauja socialiniai ir humanitariniai mokslai, todėl ir dauguma respondentų yra šių dviejų sričių. Tyrimo duomenų patikimumas – 95%, duomenų netikslumas – 4,2% studentų apklausoje ir 9,2% – dėstytojų apklausoje.

Šis straipsnis grindžiamas aukščiau aprašyto universitetinių studijų kokybės tyrimo rezultatais. Straipsnio tikslas – išanalizuoti prioritėtines studijų kokybės gerinimo dimensijas – studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimą, dėstytojų profesinį tobulėjimą ir studentų pasiekimų gerinimą – apibūdinančius vertinimo kriterijus ir jais remiantis nustatyti svarbiausius studijų kokybės gerinimo uždavinius trijuose Lietuvos universitetuose.

which are impossible to be implemented at once; therefore, it is necessary to prioritize them by singling out the ones which have to be implemented first, aiming at higher education quality. The issues that have to be improved should be given a particular importance in order to eliminate the shortcomings of higher education (ENQA, 2005).

The research, carried out in three universities in Lithuania in 2005, contributed to the identification of dimensions of higher education quality which should be first taken into account, seeking to develop higher education quality in those institutions. The attitude of the members of academic community was analysed to the following areas: the realisation of higher education goals, leadership, organization of student enrolment and support, student development (aiming at a more precise description of this dimension, it is further called student achievement improvement), teacher professional development, management of material resources, maintenance and enhancement of external communication, improvement of higher education quality assurance system. This list of dimensions of higher education quality is based on the requirements set by higher education quality assurance agencies, having evaluated their importance upon Lithuanian universities (I. Savickienė, 2005). According to the representatives of universities, the improvement of higher education quality assurance system, teacher professional development and improvement of student achievements are the areas that require most attention; further attention should be devoted to the organization of student enrolment and support, management of external resources and maintenance of external communication; areas that require least improvement, according to the respondents, are leadership and realisation of university mission and goals. Research employed an interval scale questionnaire; research participants were asked to prioritise the responses. The higher the rating, the more important the answer was considered.

639 respondents participated in the research: 535 students and 104 teachers from three universities in Lithuania. Research participants were selected by a probability method applying a serial principle. The scope and wide range of research population – university communities – determined the choice of research participant selection method. Universities were chosen with regard to geographical principle in pursuit to reflect the peculiarities of different regions. The respondents represent five areas of education: social sciences (49% respondents), humanities (27%), physical sciences (12%), biomedicine (10%) and technologies (2%). Social sciences and humanities prevail in the chosen higher education institutions; therefore, the majority of the respondents are from these two areas. The reliability of the research data is 95%, while the data deviation is 4,2% in student inquiry and it equals 9,2% in teacher inquiry.

1 STUDIJŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMO SISTEMOS GERINIMAS

Lietuvos švietimo gairėse 2003–2012 metams (2002) vienu pagrindinių švietimo plėtotės uždavinių laikomas kokybės užtikrinimas. Čia teigiama, kad tolesnė švietimo plėtotė privalo būti nukreipta į nuolatinį kokybės gerinimą. „Būtina pasiektos kokybės išlaikymo ir jos gerinimo sąlyga – nuolatinis viešas atsiskaitymas už švietimo rezultatus“ (p. 141). Kokybės užtikrinimas ir vieša atskaitomybė vadinami pagrindiniais švietimo politikos prioritetais. Šiame dokumente taip pat pabrėžiama, kad aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sąvoka apima studijų turinio atnaujinimą, akademinio personalo pasirengimo bei darbo gerinimą, intelektualinį ir materialinį švietimo sistemos aprūpinimą, nuolatinio kokybės vertinimo sistemos įdiegimą ir šiuolaikiško kokybės valdymo užtikrinimą. Tai galimos studijų kokybės dimensijos, bet jų sąrašas nėra išbaigtas, nes jis neapima kai kurių svarbių klausimų – studentų pasiekimų gerinimo ar ryšių su kitomis organizacijomis palaikymo.

A. Juodaitytė (2004) teigia, kad studijų kokybės užtikrinimą sąlygoja „reikalavimų tikslumas, vertinimo sistemos sudarymas, universitetų tarybų ir grupių, atsakingų už studijų kokybės vertinimą, sudarymas; reguliarus, sistemingas universitetų atsiskaitymas už studijų kokybę; nepriklausomų ekspertų pasitelkimas“ (p. 24). Išvardytų sąlygų laikymasis sukuria prielaidas studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimui.

Kokybės užtikrinimo sistemos veikimas turi būti reglamentuotas dokumentais (N. G. Borahanas ir R. Ziarati, 2002). Tokiu atveju pasidaro aiškiau, kokių procedūrų ir reikalavimų būtina laikytis siekiant studijų kokybės. Šie reikalavimai turi būti žinomi visai universiteto bendruomenei ir jos suvokiami. Svarbu periodiškai tirti studijų ir administracinės veiklos kokybę ir analizuoti studentų ir personalo nuomonę apie tą kokybę. Universiteto atstovų požiūris į studijas atspindi jų kokybę.

R. Želvys (2003) kokybės užtikrinimą sieja su kontrolės funkcija. Šis autorius mini keturis dažniausius kontrolės proceso etapus: kriterijų ir metodų veiklos kokybei įvertinti kūrimą, veiklos kokybės vertinimą, nustatymą, ar veiklos kokybė atitinka kriterijus ir koreguojamusius veiksmus. Paskutiniajame etape peržengiamos kontrolės ribos ir studijų kokybė pradedama gerinti.

Plėtojant kokybės užtikrinimo sistemą, svarbus vaidmuo tenka vertinimui, todėl vertinimo proceso analizei reikėtų skirti ypatingą dėmesį. Vertinimas apima sistemingą informacijos rinkimą, jos sisteminimą ir analizę tam, kad būtų galima atlikti įvertinimą ir nuspręsti dėl studijų kokybės būklės ir jos gerinimo. Jis turėtų būti atliekamas planingai, pagal tam tikrą ciklą ir tam tikrą sistemą. Studijų kokybę reikėtų vertinti laikantis suda-

This article is based on the findings of the previously described research on higher education quality at universities. The purpose of the article is to analyse the priority dimensions of higher education quality improvement – the improvement of higher education quality assurance system, teacher professional development and improvement of student achievements – which are characterised by assessment criteria and on the basis of these criteria to determine the most important objectives of higher education quality improvement in three universities in Lithuania.

1 IMPROVEMENT OF HIGHER EDUCATION QUALITY ASSURANCE SYSTEM

Quality assurance is one of the main objectives of the educational development determined in the Guidelines of the Lithuanian Education for 2003–2012 (2002). It is stated that further development of education should be directed to constant quality improvement. “A necessary precondition of sustain ability of quality and its improvement is permanent public accountability for the outcomes of education” (p. 141). Quality assurance and public accountability are the major priorities of educational policy in Lithuania. It is also emphasised in the document that the concept of higher education quality assurance involves the renewal of study curriculum, improvement of qualification and work of academic personnel, intellectual and material supply of the system of education, implementation of constant quality assessment system and assurance of up-to-date quality management. These are possible dimensions of higher education quality, but their list is not complete as it fails to involve some relevant issues such as student achievement improvement or maintenance of relationship with other organizations.

A. Juodaitytė (2004) claims that higher education quality assurance is determined by “rigour of requirements, development of assessment system, university councils and groups responsible for study quality assessment; regular and systematic university accountability for study quality; using the activity of independent experts” (p. 24). Keeping to the listed conditions create premises for the improvement of higher education quality assurance system.

To ensure the clarity of the procedures and requirements that are to be followed seeking for higher education quality, the performance of the quality assurance system has to be regulated by certain documents (N. G. Borahan and R. Ziarati, 2002). The whole university community should be aware of and perceive these requirements. It is important to research higher education and administration activity quality on a periodical basis and analyse student and staff opinion about that quality. The attitude of higher education representatives to studies contribute to reveal the quality of higher education.

ryto plano, atsižvelgiant į jo etapus. Svarbu, kad vertinimas apimtų įvairias dimensijas, apibūdinamas vertinimo kriterijais ir turinčias įtakos studijų kokybei.

Surinkus ir išanalizavus informaciją, nusakančią studijų kokybės būklę pagal kriterijus, būtina atlikti įvertinimą – nuspręsti, ar studijų sąlygos atitinka suformuluotus reikalavimus. Nustatomi universitetinių studijų privalumai ir trūkumai, sprendžiama, ar studijų kokybės būklė gera, ar bloga. Nustatytus privalumus reikia ir toliau plėtoti, o trūkumus paprastai reikia detaliau tirti, kad būtų išaiškintos jų priežastys. Nustačius priežastis galima imtis veiksmų trūkumams pašalinti. Praėjus nustatytam laikotarpiui privalumams plėtoti ir trūkumams šalinti, vėl atliekamas studijų kokybės vertinimas, kurio metu aiškinamasi kokia esama studijų kokybės būklė universitete ir kodėl ji būtų tokia. Tai ciklinio pobūdžio, nenutrūkstamas studijų kokybės užtikrinimo procesas (1 pav.).

Studijų kokybės gerinimas apima universitetinių studijų privalumų plėtojamą ir trūkumų šalinimą. Labai svarbu, kad šiame procese dalyvautų visi studijų kokybe suinteresuoti asmenys. Per mažai vien tik skatinti bendradarbiauti ar dalintis atsakomybe tik kai kuriems universiteto bendruomenės nariams rūpinantis atskirų studijų procesų kokybe, bet apeinant kitų procesų gerinimą (S. J. ir R. R. Simsai, 1995). Jei kiekvienas darbuotojas gerins studijų kokybę atskirai, rezultatai nebus tokie puikūs, kokie jie galėtų tapti, kai universitete įsivyravutų sisteminis požiūris į studijų kokybę, būtų propaguojamas visuotinis studijų kokybės gerinimas pagal visas dimensijas.

Svarbus vaidmuo gerinant studijų kokybę tenka universiteto vadovybei. Aukštosios mokyklos administracija, siekdama gerinti studijų kokybę, turi atlikti šias pagrindines funkcijas: nustatyti parametrus (studijų kokybės dimensijas ir vertinimo kriterijus), pagal kuriuos bus plėtojama studijų kokybė; sukurti atitinkamą atmosferą, palaikančią studijų kokybės gerinimo kultūrą.

R. Želvys (2003) relates quality assurance to the function of control. This author names four most often encountered stages of control process: development of criteria and methods to evaluate quality, assessment of quality, identification if performance quality meets the criteria and corrective actions. In the last stage the boundaries of control are overrun and higher education quality improvement starts.

Assessment plays an important role in the improvement of quality assurance system; therefore, a particular attention should be devoted to the analysis of assessment process. Assessment involves a systematic collecting of information, its systemising and analysis in order to evaluate and make decisions with regard to higher education quality and its improvement. It should be performed in a planned way, according to a special cycle and a certain system. Higher education quality should be assessed following the outline taking into account its stages. It is essential that assessment involves different quality dimensions which are defined by assessment criteria important for higher education quality.

Having collected and analysed the information which describes the state of higher education quality according to assessment criteria, it is necessary to perform evaluation, i.e. to decide if conditions for studies confirm to the formulated requirements. University study strengths and weaknesses are determined, and the decision is made if the state of studies is of good or bad quality. The defined strengths need further enhancement, whereas the weaknesses should be analysed in more detail to identify their causes. Having defined causes, it is possible to take actions to eliminate the shortcomings. After a certain set time to enhance strengths and eliminate weaknesses another higher education quality assessment is carried out to find out the present state of higher education quality at university and why it is particularly such. This process of higher education quality assurance is cyclical and continuous (Fig. 1).

Higher education quality improvement involves the enhancement of study strengths and elimination of weaknesses. It is essential that all stakeholders participate in

1 pav. Studijų kokybės užtikrinimo procesas
Fig. 1. Higher education quality assurance process

ra; skatinti vidinę kokybės priežiūrą; skleisti gerą patirtį pasitelkus veiksmingą ir atvirą bendravimo sistemą; skatinti kolektyvinį akademinio ir neakademinio personalo darbą; perduoti atsakomybę už studijų kokybės gerinimą padaliniais, galintiems užtikrinti nepertraukiamą tobulinimo procesą, į kurį būtų įtraukiami ir darbuotojai, ir studentai (L. Harvey, 1994). Jei apibrėžta veikla yra remiama vadovybės, studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimui sudaromos palankesnės sąlygos.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimo vertinimo kriterijai gali būti šie:

- nustatytų kokybės užtikrinimo procedūrų detalumas,
- vertinimo kriterijų aiškumas,
- studijų kokybės tyrimų periodiškumas,
- surinktos informacijos naudojimas studijų privalumams plėtoti ir trūkumams šalinti,
- visos universiteto bendruomenės aktyvumas gerinant studijų kokybę,
- studijų kokybės vertinimo ir gerinimo rezultatų viešumas.

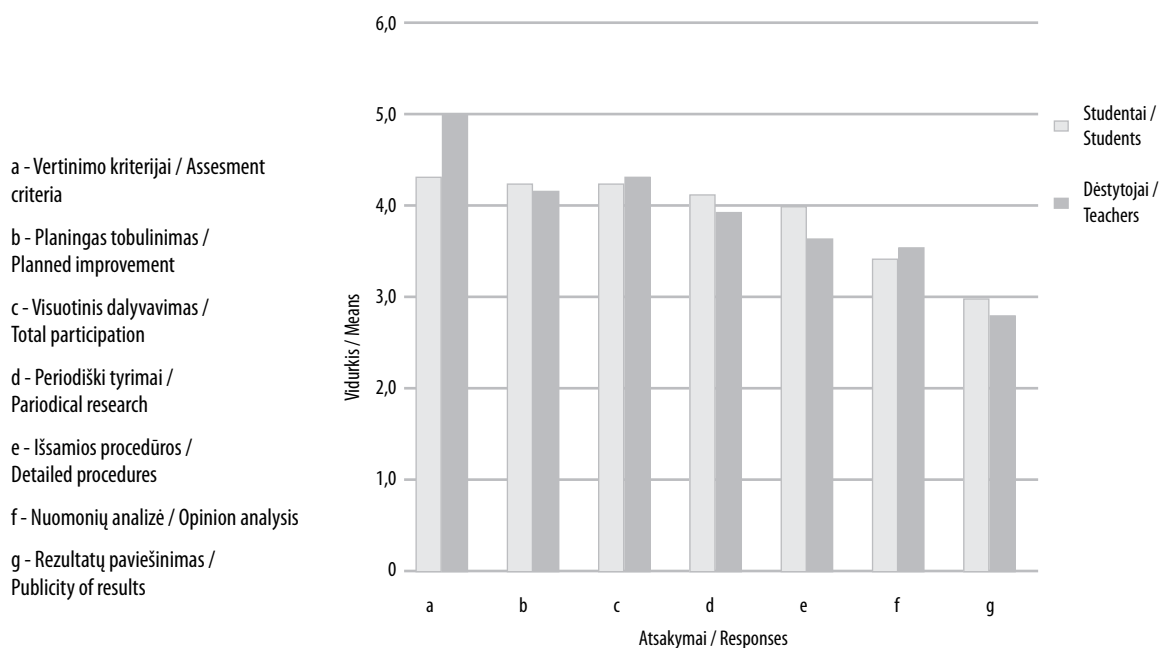
Remiantis aukščiau išvardytais kriterijais buvo tiriama trijų Lietuvos universitetų studentų ir dėstytojų požiūris į studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimą. Pastebėta, kad dažniausiai respondentų nuomonės sutapo, nes atsakymus jie išdėlijo panašia tvarka. Abi universitetų bendruomenės grupės laikosi nuomonės, kad svarbiausia – apibrėžti aiškius studijų kokybės vertinimo kriterijus (studentų atsakymų vidurkis $\bar{x}=4,44$, dėstytojų $\bar{x}=5,13$, kai svarbiausias atsakymas vertina-

this process. It is not enough to foster cooperation or responsibility sharing when only separate members of university community care for the quality of separate study processes evading the improvement of other processes (S. J. Sims and R. R. Sims, 1995). If every person cares for higher education quality improvement separately, the results are not as good as they could be if a systemic attitude at higher education quality prevails at the university and total higher education quality improvement according to all quality dimensions is advocated.

An important role is performed by university authorities. In pursuit of quality improvement the higher education school administration has to perform the following main functions: to determine parameters (dimensions of higher education quality and assessment criteria) for quality improvement; to create appropriate conditions supporting quality improvement culture; to foster internal quality monitoring; to disseminate best practice using efficient and open communication system; to enhance cooperation of academic and non-academic staff; to transfer responsibility for higher education quality improvement to departments that can ensure continuous developmental process involving staff members and students (L. Harvey, 1994). If the determined activity is supported by the administration, better conditions are created for the improvement of higher education quality assurance system.

Summarising it is possible to claim that the major assessment criteria for the improvement of higher education quality assurance system can be as follows:

- detailed quality assurance procedures,
- clarity of assessment criteria,
- periodic research on higher education quality,

2 pav. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu
Fig. 2. Priorities of higher education quality assurance system improvement in student and teacher attitude

mas 7). Studentai antruoju pagal svarbą prioritetu laiko planingą studijų kokybės gerinimą ($\bar{x}=4,37$), o trečiuoju – visos universiteto bendruomenės dalyvavimą gerinant studijų kokybę ($\bar{x}=4,33$). Dėstytojai minėtu du prioritetus sukeitė vietomis: atitinkamai – $\bar{x}=4,41$ ir 4,27. Kitų prioritetų eilės tvarka studentų ir dėstytojų požiūriu sutampa, skiriasi tik prioritetų vidurkiai: studijų kokybės būklės tyrimo periodiškumas ($\bar{x}=4,23$ ir 4,03), išsamios studijų kokybės užtikrinimo procedūros ($\bar{x}=4,09$ ir 3,70), įvairių nuomonių apie studijų kokybę analizė ($\bar{x}=3,51$ ir 3,66) ir studijų kokybės vertinimo ir gerinimo rezultatų viešumas ($\bar{x}=3,03$ ir 2,85). Respondentų atsakymai dėl studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimo prioritetų pateikti 2 paveiksle.

Panašus studentų ir dėstytojų požiūris į studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimo prioritetus rodo, kad respondentų įvardinti svarbiausi uždaviniai iš tikrųjų lemia studijų kokybę.

2 DĚSTYTOJŲ PROFESINIS TOBULĖJIMAS

Dėstytojų darbas apima: dėstymo, dalyvavimo tyrimuose ir kūrybinėje veikloje, profesionalių paslaugų teikimo veiklą (pagal L. A. Braskampą ir J. C. Ory, 1994). Dėstymas kaip veikla suvokiama labai plačiai: tai paskaitų vedimas, bendravimas su studentais seminarų ir laboratorinių darbų metu, studentų individualaus darbo priežiūra, jų tiriamųjų darbų organizavimas, konsultavimas ir vertinimas, studijų dalyko dokumentų pildymas, vadovavimas asistentams, studijų dalyko turinio projektavimas, peržiūrėjimas ir tobulinimas, studijų medžiagos rengimas ir tobulinimas; kolegų darbo vertinimas. Tiriamąją veiklą apima straipsnių, vadovėlių, knygų ir monografijų rašymas, leidinių redagavimas ir recenzavimas, konferencijų medžiagos rengimas, pranešimų skaitymas ir mokslinių tyrimų ataskaitų rengimas. Analizuodami dėstytojų kūrybinę veiklą, L. A. Braskampas ir J. C. Ory kai priskiria ir dalyvavimą konkursuose ir parodose, filmų kūrimą, radijo ir televizijos laidų rengimą, literatūros kūrinių rašymą ir kt. Profesionaliomis paslaugomis šie tyrėjai vadina ir tą veiklą, kai dėstytojai pasinaudodami turimomis žiniomis ir įgyta patirtimi padeda visuomenei spręsti tam tikras problemas: atliekami užsakomieji tyrimai, įvertinama kitų institucijų veikla arba studijų programos, konsultuojamos visuomeninės arba privačios organizacijos, padedama įgyvendinti regioninės, valstybinės arba tarptautinės politikos uždavinius, skaitomos paskaitos arba vedami seminarai tam tikroms gyventojų grupėms, dalyvaujama televizijos ir radijo laidose ir pan.

Universitete turi būti sukurta konkreti personalo tobulinimosi strategija (H. R. Kells ir K. A. Nilsson, 1995). Kita vertus darbuotojai turėtų kiek galima geriau pasi-

- use of the collected information to enhance strengths and eliminate weaknesses of studies,
- active participation of the whole university community in quality improvement,
- publicity given to assessment and improvement results.

On the basis of the previously enumerated criteria, a research was carried out to reveal the attitude of university students and teachers in three Lithuanian universities to the improvement of higher education quality assurance system. It was noticed that in most cases respondents had unanimous opinions as they listed their responses in the similar order. Both university communities consider it most important to define clear assessment criteria for higher education quality (the means of student responses is $\bar{x}=4.44$, teacher responses – $\bar{x}=5.13$, when the most important answer is evaluated by 7). Students chose the planned study quality improvement as their second priority according to importance ($\bar{x}=4.37$), and participation of the whole university community in the improvement of quality as their third priority ($\bar{x}=4.33$). Teachers counterchanged the mentioned two priorities: $\bar{x}=4.41$ and 4.27 respectively. The order of other priorities stated by students and teachers coincided, the difference was only in the means of priorities: periodical investigation of the state of higher education quality ($\bar{x}=4.23$ and 4.03), detailed procedures of higher education quality assurance ($\bar{x}=4.09$ and 3.70), analysis of various opinions about higher education quality ($\bar{x}=3.51$ and 3.66) and publicity given to higher education quality assessment and improvement results ($\bar{x}=3.03$ and 2.85). Respondents' responses with regard to priorities for the improvement of higher education quality assurance system are presented in Figure 2.

A similar student and teacher attitude to priorities for the development of higher education quality assurance system indicates that the major objectives enumerated by the respondents in fact determine higher education quality at universities.

2 TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Teacher work includes teaching, participation in research and creative activity, provision of professional services (according to L. A. Braskamp and J. C. Ory, 1994). Teaching as activity is perceived in a broad context: delivering lectures, communication with students in seminars and laboratory work hours, supervision of student individual work, organization of student research work, counseling and assessment, filling in study subject documents, managing assistants, study subject content design, revision and improvement, preparation and improvement of study material; peer review. Research work includes writing articles, textbooks, books and monographs, ed-

naudoti jiems teikiamomis galimybėmis tobulėti. Akademiniam personalui svarbu įgyti ne tik profesinių, bet ir didaktinių¹ žinių. Jų įgijimo sąlygas pagerintų universitetuose įkurti kvalifikacijos tobulinimo centrai (D. Gudaitytė 2000). Tradicinį tobulinimosi pagrindą sudarydavo įvairių kursų ir seminarų lankymas, tačiau pastaraisiais metais, siekiant tobulinimą padaryti tikslingesnį vis daugiau dėmesio skiriama personalo kvalifikacijos tobulinimui toje institucijoje, kurioje jis dirba (D. Hopkinsas, M. Ainscowas ir M. Westas, 1998).

Švietimo gairėse 2003–2012 metams teigiama, kad iki 2007 m. būtina įdiegti nuolatinio dėstytojų profesinės kvalifikacijos tobulinimo sistemą. Jei sistemingai rūpinamasi personalo tobulėjimu, nuolat aiškinamasi, kokiems dėstytojams reikėtų kelti kvalifikaciją, kokią kvalifikacijos tobulinimo programą sudaryti, kokie ištekliai tam reikalingi, kaip būtų galima pagerinti šio proceso organizavimą (D. Baume, 1995). Reikėtų kasmet tirti, ar pavyksta įgyvendinti studijų kokybės tobulinimo strategiją instituciniu lygmeniu: patartina analizuoti studentų, pačių dėstytojų ir jų vadovų atsiliepimus apie akademinio personalo veiklą.

B. Everardas ir G. Morrisas (1997) teigia, kad dėstytojų kvalifikacijos vertinimas atliekamas atestavimo metu. Jo metu dėstytojui turėtų būti sudaryta galimybė susitikti su savo vadovu ir įdėmiai, kritiškai peržiūrėti nuveiktus darbus. Po atestavimo gali išryškėti darbuotojo pasiekimai ir tobulėjimo galimybės, kilti problemų, kurias reikėtų spręsti. Minėti autoriai tvirtina, kad dėstytojų kvalifikacijos kėlimą labiausiai sąlygoja aukštosios mokyklos vertybės, tikslai ir studijų programų planai.

Aiškindamiesi studentų pasiekimus, dėstytojai neturėtų pamiršti, kad vertinimo sistemos tikslas – siekti studijuojančiųjų tobulėjimo. Pasitelkus grįžtamąjį ryšį svarbu pateikti tokią informaciją, kuria studentai galėtų pasinaudoti apsisprendami, ar ir toliau turėtų veikti tuo pačiu būdu, ar keisti savo veiksmų planą. Studentai turi iš anksto žinoti, kada jie bus vertinami, kokios jų kompetencijos bus nustatinėjamos ir koku būdu bus daroma. R. Laužackas ir M. Teresevičienė (2003) akcentuoja įvertinimo kriterijų išsamumą ir skaidrumą: „kriterijai, jų pobūdis ir galutinio įvertinimo lyginamasis svoris turi būti žinomas kiekvienam studentui. Jei nėra galimybių tai numatyti skelbiamose studijų programose, studentams tai raštiškai pateikiama semestro pradžioje kartu su ... studijomis susijusia informacija“ (p. 303).

Labai svarbu pereiti nuo tradicinio dėstymo prie studijavimo, grindžiamo atvirumu ir lankstumu (G. Linkaitytė, A. Valiuškevičiūtė, R. Kuncaitis, L. Žilinskaitė, 2004). D. Gudaitytė (2000) pabrėžia, kad dėl studentų

iting and reviewing publications, preparation of conference material, presentation of articles and preparation for scientific research reports. Analysing teacher creative work, L. A. Braskamp and J. C. Ory include participation in competitions and exhibitions, taking movies, producing radio and television broadcasting, writing literary works and etc. By provision of professional services the above mentioned authors mean teacher help provided to the society in solving certain problems, on the basis of their knowledge and acquired experience: performance of contracted research, evaluation of other institutions or study programmes, counselling provided to societal or private organizations, support in implementing the objectives of regional, national or international politics, lectures or seminars delivered for certain population groups, participation in television and radio broadcastings, etc.

Universities should have a concrete staff development strategy (H. R. Kells and K. A. Nilsson, 1995). On the other hand, employees should make the best use of the provided opportunities for their development. It is essential that academic staff would acquire both professional and didactic¹ knowledge. The qualification development centres established at universities could play an important role in providing conditions for acquisition of new knowledge (D. Gudaitytė 2000). The background of traditional qualification development consisted of attendance of various courses and seminars; however, recently the pursuit to make development more purposeful is based on the growing attention to in-service education and training within the institution where the employee work (D. Hopkins, M. Ainscow and M. West, 1998).

The Guidelines of the Lithuanian Education for 2003–2012 (2002) foresee the necessity to implement the system of continuous teacher professional development. Systematic care of staff development means identifying who among the teachers should upgrade their qualification, what qualification development programme should be arranged, what resources are necessary for qualification improvement, how it could be possible to improve the organisation of this process (D. Baume, 1995). Annual investigation should be carried out to determine if higher education quality improvement strategy is successfully implemented on the institutional level: it is advisable to analyse student, teacher and their administration reports about the work of academic staff.

B. Everard and G. Morris (1997) claim that teacher qualification assessment is performed during their attestation; opportunities should be created for teachers to meet their supervisors and review the performed work critically and thoroughly. After attestation employee achievements and possibilities for development can be highlighted or problems may be revealed which re-

¹ Sąvoka „didaktinės žinios“ vartojama į studentą orientuotų studijų kontekste, kai naudojami šiuolaikiniai interaktyvūs dėstymo ir studijų metodai

¹ Here term “didactic knowledge” is understood in student centered approach, when modern and interactive teaching/learning methods are used.

gausos ir įvairovės dėstytojams būtina ieškoti „naujų įvairesnių darbo formų ir metodų, ypač akcentuojant interaktyvius metodus, skatinančius kritinio mąstymo ugdymą... dėstytojas... tampa konsultantu, patarėju, mokančiu bendradarbiauti, dalyvauti įvairiuose pasikeitimo projektuose ir programose. Tam būtinas užsienio kalbų mokėjimas, susipažinimas su kitų šalių aukštojo mokslo sistemomis; darbo su naujomis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis įgūdžiai“ (p. 40-41). Dėstytojai turi panaudoti savo mokslinių tyrimų rezultatus dėstydami, integruoti naujausias mokslo ir praktines idėjas, nedelsdami reaguoti į pokyčius (V. Kundrotas, 1996).

• Apibendrinant tai, kas pasakyta, galima teigti, kad dėstytojų profesinį tobulėjimą nusako šie kriterijai:

- taikomų dėstymo ir studijų metodų tinkamumas,
- informacinių technologijų taikymo studijose dažnumas,
- studentų pasiekimų vertinimo metodikos tinkamumas,
- parengtos studijų medžiagos, apimančios studijų dalykų turinio suderinamumą su studijų rezultatais, kokybė,
- studijų turinio perteikimo užsiėmimuose profesionalumas,
- dėstytojų aktyvumas moksliniuose tyrimuose, studijų programų rengime ir vertinime,
- parengtų publikacijų kokybė,
- dėstytojų profesinio tobulėjimo strategijos įgyvendinamumas.

Analizuojant universitetų studentų ir dėstytojų nuomonę apie dėstytojų profesinio tobulėjimo prioritetus nustatyta, kad ji iš esmės sutampa vertinant pirmuosius tris tobulėjimo uždavinius. Respondentai vienodai pripažįsta, kad dėstytojams svarbiausia – taikyti tinkamesnius dėstymo ir studijų metodus (studentų $\bar{x}=5,90$, dėstytojų $\bar{x}=5,91$, svarbiausias atsakymas vertinamas 8), užsiėmimų metu profesionaliau perteikti studijų turinį (studentų $\bar{x}=5,63$, dėstytojų $\bar{x}=5,32$) ir geriau parengti savarankiškų studijų medžiagą (studentų $\bar{x}=5,44$, dėstytojų $\bar{x}=4,97$). Labiausiai skiriasi studentų ir dėstytojų požiūriai į dalyvavimą moksliniuose tyrimuose ir studentų pasiekimų vertinimo metodikos taikymą. Dėstytojų nuomone, jų aktyvumas tyrimuose yra per mažas, o studentams jis atrodo pakankamas. Studentai siūlo skirti daugiau dėmesio tinkamam jų pasiekimų vertinimo metodikos sukūrimui, tačiau dėstytojams ši sritis atrodo palyginti išplėtotą. Respondentų atsakymai dėl dėstytojų profesinio tobulėjimo prioritetų pateikti 3 paveiksle.

Dėstytojų išsakyta nuomonė, jog jie norėtų aktyviau dalyvauti moksliniuose tyrimuose rodo, kad jie kri-

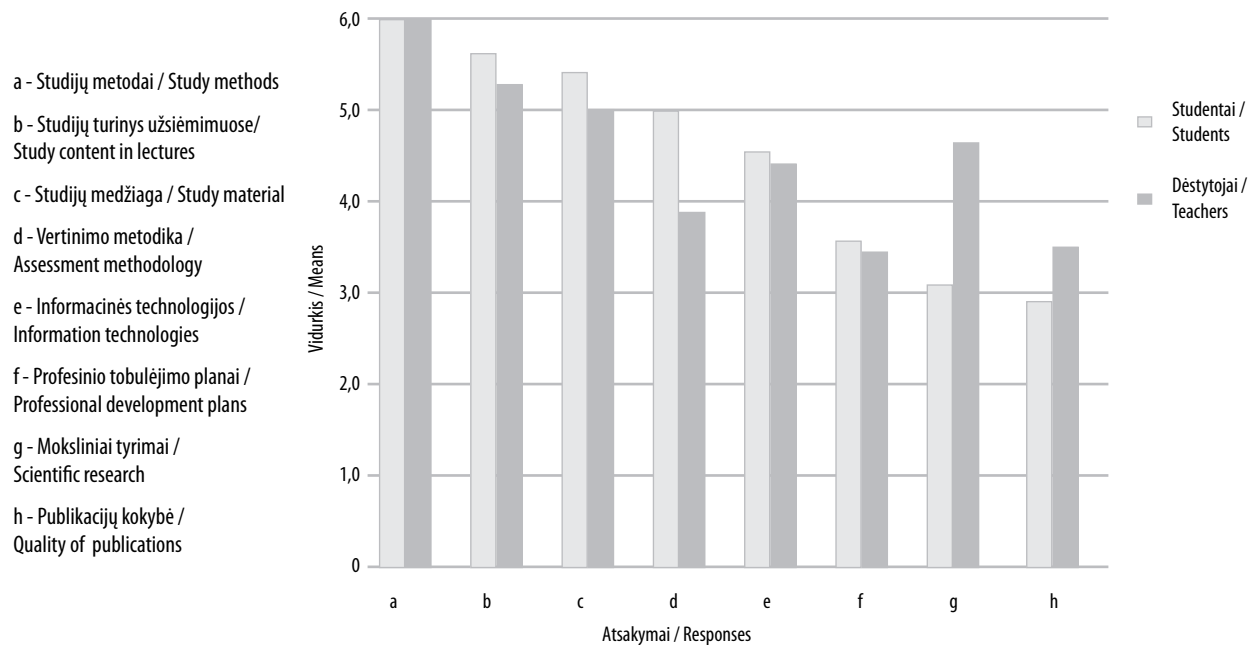
quire solutions. The above mentioned authors assert that teacher qualification improvement is mainly determined by higher education institution values, goals and study programme plans.

Identifying student achievements, teachers should remember that the goal of assessment system is to pursue the development of students. On the basis of feedback, it is important to provide such information which could be used by students in choosing on whether to continue acting in the same mode or to change action plan. Students have to be aware in advance when they are going to be assessed, what competencies will be identified and how it will be done. R. Laužackas and M. Teresevičienė (2003) emphasise comprehensiveness and transparency of evaluation criteria: “criteria, their nature and the weight of the final evaluation are to be known to every student. If there are no possibilities to foresee this in the study programme announcements, students are informed about this in written form at the beginning of the semester together with ... information related to studies” (p. 303).

The shift from traditional teaching to studying based on openness and flexibility is very important (G. Linkaitytė, A. Valiuškevičiūtė, R. Kuncaitis, L. Žilinskaitė, 2004). D. Gudaitytė (2000) stresses that due to the number and variety of students teachers have to look for “new various work forms and methods, in particular, emphasising interactive methods which enhance critical thinking development. ... a teacher ... becomes a counsellor, advisor, who knows how to communicate and participate in various exchange projects and programmes. This requires for foreign language competence, acquaintance with higher education systems of other countries; skills to work with new information and communication technologies” (p. 40-41). Teachers should use the findings of their scientific research in their teaching, integrate the latest theoretical and practical ideas and react to changes immediately (V. Kundrotas, 1996).

Summarising what has been said, it is possible to state that teacher professional development is defined by the following criteria:

- suitability of applied teaching and study methods,
- frequency of application of information technologies in studies,
- suitability of assessment methodology of student achievements,
- quality of the prepared study material which includes compatibility of study subject content with study outcomes declared in the study programme,
- professional delivery of study content in lectures,
- teacher active participation in scientific research, study programme development and assessment,
- quality of written publications,
- implementation of teacher professional development strategy.

3 pav. Dėstytojų profesinio tobulėjimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu
Fig. 3. Teacher professional development priorities in student and teacher attitude

tiškai vertina dėmesį, skiriamą mokslinių tyrimų veiklai ir pageidautų tą dėmesį padidinti. Studentai šios veiklos nelaiko prioritetine galbūt dėl to, kad jie nedaug žino apie dėstytojų atliktus mokslinius tyrimus, tad studijuojantieji gali atrodyti, kad dėstytojai yra gana daug nuveikę kaip mokslininkai ir turėtų daugiau pastangų skirti dėstytojų gerinimui.

3 STUDENTŲ PASIEKIMŲ GERINIMAS

Studentų pasiekimai apima jų įgytas žinias, gebėjimus ir vertybes. Visa tai sudaro subjektyviąją studijų rezultatų dalį (K. Pukelis ir N. Pileičikienė, 2005). Studijų pasiekimai atspindi studentų visapusišką tobulėjimą – akademinį, profesinį ir asmeninį. Tiriant šiuos pasiekimus svarbu paanalizuoti ir studentų nubybrėjimo rodiklius bei jų priežastis, egzaminavimo procedūras, absolventų įsidarbinimo klausimą, darbdavių nuomonę apie absolventų pasiekimus, jų kompetencijų atitikimą tarptautiniams standartams ir pan. (H. R. Kells ir K. A. Nilsson, 1995).

Šios srities tyrimuose pabrėžiama ir socialinių gebėjimų svarba, kūrybiškumo, o ypač savarankiškumo plėtotė, sudaranti prielaidas studentų pasiekimų gerinimui. D. Gudaitytė (2000) pažymi tai, kad studijų metu išplėtotas savarankiškumas vėliau bus naudingas profesinei veiklai. L. Kraujutaitytė (2002) yra pasiūliusi rasti pu-

Analysis of the opinion of university students and teachers about teacher professional development priorities revealed that opinions essentially coincided while assessing the first three developmental tasks. Respondents equally acknowledged that it was most important for teachers to apply more appropriate teaching and study methods (student $\bar{x}=5.90$, teacher $\bar{x}=5.91$, the most important response was evaluated by 8), to deliver study content in a more professional way (student $\bar{x}=5.63$, teacher $\bar{x}=5.32$) and prepare the material for independent studies better (student $\bar{x}=5.44$, teacher $\bar{x}=4.97$). Student and teacher attitude differed most while evaluating participation in scientific research and application of student achievement assessment methodology. According to teachers, their participation in research was not active, according to students, it was sufficient. Students proposed devoting more attention for developing a more relevant methodology for their achievement assessment, whereas teachers considered that methodology sufficiently developed. The respondents' answers with regard to teacher professional development priorities are presented in Figure 3.

Teachers expressed intention to participate more actively in scientific research shows that they assess the attention devoted to scientific research activity in a critical way and would like to increase this attention. Students do not consider this activity to be a priority perhaps due to lack of knowledge about teacher performed scientific research; therefore, students might think that teachers have already performed a lot as researchers, thus they should devote more efforts for improvement of teaching.

siausvyrą tarp dėstymo ir savarankiško studentų darbo. Studijų turinyje visų pirma turėtų būti kreipiama daug dėmesio į „savarankiško ir pilietiško, bendruomenei įsipareigojusio asmens ugdymą... Asmeniui bus svarbu suvokti ir išsaugoti savo tapatybę, suvokti ir mokėti siekti savo gyvenimo tikslų. Jam reikės labiau pasitikėti savimi, nebijoti rizikuoti, sugebėti laiku imtis reikiamos iniciatyvos, veikti kryptingai ir nuosekliai“ (Švietimo gairės, 142 p.).

Studentams svarbu sugebėti interpretuoti gaunamą informaciją, kritiškai ją įvertinti ir pritaikyti realių problemų sprendimui, o ne vien tik ją atkartoti. V. Šerno tyrimuose teigiama, kad studentas, vadovaujamas dėstytojo, pats turi sugebėti „susirasti informaciją, ją analizuoti, apibendrinti, pritaikyti savo veiklai, šalies, pasaulio kultūros, gamybos plėtrai“ (2000, p. 80). Studentai turi išsiugdyti nuostatas ir gebėjimus mokytis visą gyvenimą, sugebėti savarankiškai organizuoti savo mokymąsi, įsivertinti ir siekti nuolat tobulėti.

R. Kučinskienė (2003) pabrėžia savo karjeros valdymo gebėjimų plėtojimo svarbą studijų metu. Studentai privalo išmokti planuoti savo karjerą: jaunimas turi „įgyti karjeros planavimo žinių bei gebėjimų, didinančių jo galimybes įsidarbinti, siekti karjeros aukštumų ir prasingo profesinio gyvenimo kelio“ (K. Pukelis, 2003, p. 69). Tai padės jam ateityje suvokti darbo rinkos poreikius ir jos kaitos tendencijas bei savo perspektyvas pasirinktoje profesinėje srityje, išugdys gebėjimą reaguoti į pokyčius.

Taigi, iš to kas pasakyta, galima konstatuoti, kad šie vertinimo kriterijai galėtų nusakyti studentų pasiekimų gerinimą:

- studentų akademinis pažangumas,
- asmeninis tobulėjimas (savarankiškumo ir kūrybiškumo plėtojimas, bendravimo ir karjeros valdymo gebėjimai),
- pasirengimas tęsti studijas,
- pasirengimas profesinei veiklai.

Studijų kokybės tobulinimo prioritetų tyrime dalyvavę studentai ir dėstytojai absolventų pasirengimą profesinei veiklai laikė svarbiausiu tobulinimo uždaviniu (studentų $\bar{x}=5,20$, dėstytojų – 4,58, kai svarbiausias atsakymas vertinamas 7); o savarankiškumą – trečiuoju (atitinkamai $\bar{x}=3,95$ ir 4,44); gebėjimą reaguoti į pokyčius – ketvirtuoju ($\bar{x}=3,71$ ir 4,03); akademinį pažangumą – penktuoju ($\bar{x}=3,70$ ir 3,79); pasirengimą tęsti studijas – šeštuoju (studentai, jų $\bar{x}=3,65$) arba septintuoju (dėstytojai, jų $\bar{x}=3,30$) tobulinimo uždaviniu. Labiausiai studentų ir dėstytojų požiūriai skiriasi į kūrybiškumo ir bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus. Dėstytojų nuomone, kūrybiškumas, turėtų būti labiau plėtojamas (antrasis prioritetas), o studentai mano, kad jis yra pakankamas (septintasis prioritetas). Bendravimo ir ben-

3 IMPROVEMENT OF STUDENT ACHIEVEMENTS

Student achievements involve their acquired knowledge, skills and values. All this constitutes a subjective part of study outcomes (K. Pukelis and N. Pileičikienė, 2005). Study achievements reflect overall development of students – academic, professional and personal. Researching these achievements it is also important to analyse student drop out indicators and their reasons, examination procedures, graduate employment opportunities, employer opinion about graduate achievements, adequacy of their competencies to international standards and etc. (H. R. Kells and K. A. Nilsson, 1995).

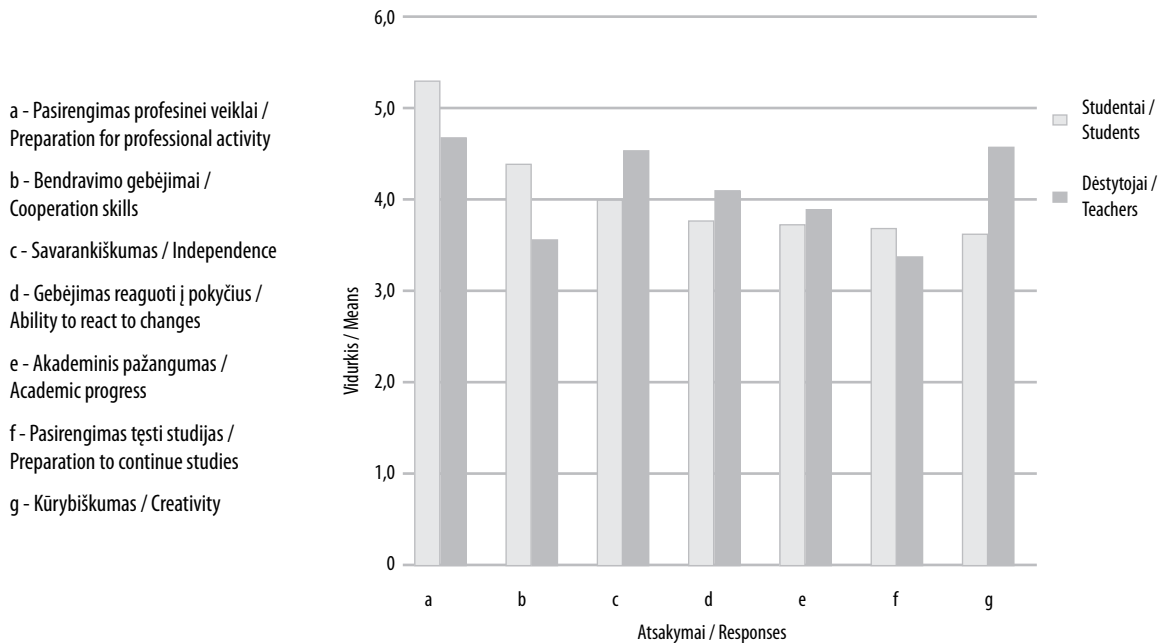
Research in this area also emphasises the importance of social skills, creativity and, particularly, development of independence which creates premises for student achievement improvement. D. Gudaitytė (2000) asserts that skills of independent work developed during studies will later be useful in professional activity. L. Kraujutaitytė (2002) suggests ensuring a balance between teaching and independent student work. Study curriculum should first focus on the “development of independent and civic person, committed to the society ... A person has to perceive and secure his/her identity, to understand and know how to seek for life goals. One will have to be more self-confident, not to be afraid to take risks, to be able to take the necessary initiative in time, to act purposefully and coherently” (Švietimo gairės, 142 p.).

It is important for students to be able to interpret the obtained information, to evaluate it critically and apply to the solution of real life problems, not only to repeat it. V. Šernas claims in his research that a student, under teacher's supervision, has to be able “to find information, to analyse it, to summarise and adapt to his/her own activity, to the development of the country, nation, world culture and development of production” (2000, p. 80). Students have to develop lifelong learning dispositions and skills, to be able to organize their learning independently, perform self-evaluation and seek to improve constantly.

R. Kučinskienė (2003) emphasises the importance to develop one's career management skills during the studies. Students have to learn to plan their career: the youth has “to acquire career designing knowledge and skills, which increase their opportunities to find employment, to seek for career heights and meaningful professional life” (K. Pukelis, 2003, p. 69). This will help them to comprehend labour market needs in the future and its change tendencies as well as one's perspectives in the chosen professional area, and will develop a skill to react to changes.

Thus, on the basis of what has been said it is possible to state that the following assessment criteria could define student achievement improvement:

- student academic progress,

4 pav. Studentų pasiekimų gerinimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu
Fig. 4. Student achievement improvement priorities in student and teacher attitude

dradarbiavimo gebėjimams ugdyti studentai siūlo skirti didesnę dėmesį (antrasis prioritetas), tačiau dėstytojai įsitikinę, kad studentams šių gebėjimų pakanka (šeštasis prioritetas). Respondentų požiūris į studentų pasiekimų gerinimo prioritetus pateiktas 4 paveiksle.

Skirtinga nuomonė dėl kūrybiškumo plėtojimo gali rodyti tai, kad studentai nesuvokia šio gebėjimo svarbos jų profesinei veiklai arba mano esą labai kūrybingi ir tam nelinkę skirti daug dėmesio. Studentų nuostata labiau plėtoti bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus gali reikšti tai, kad jie pasigenda nuoširdaus, kolegiško dialogo su dėstytojais ir vieni su kitais. Kita vertus, šių gebėjimų laikymas prioritetiniais gali reikšti ir tai, kad komunikabilumą ir kolektyvinio darbo įgūdžius studentai suvokia kaip ypač svarbius jų profesinei veiklai.

IŠVADOS

Studentų ir dėstytojų nuomone, trijuose tirtuose Lietuvos universitetuose svarbiausiais studijų kokybės gerinimo uždaviniais laikomi studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimas, dėstytojų profesinis tobulėjimas ir studentų pasiekimų gerinimas. Šių kokybės siekinių įgyvendinimą sąlygoja šie prioritetai:

1. Aiškių studijų kokybės vertinimo kriterijų įvardijimas, planingas studijų kokybės gerinimas, visos universiteto bendruomenės dalyvavimas studijų kokybės gerinime.

- personal development (improvement of independence and creativity, communication and career management skills),
- preparation to continue studies,
- preparation for professional activity.

Students and teachers, who participated in the research on higher education quality improvement priorities, considered the preparation of graduates for their professional activity to be the most important developmental task (students $\bar{x}=5.20$, teachers – 4.58, when the most important answer was assessed by 7); whereas independence was considered to be number three according to importance ($\bar{x}=3.95$ and 4.44, respectively); ability to react to changes as number four ($\bar{x}=3.71$ and 4.03); academic progress as number five ($\bar{x}=3.70$ and 3.79); preparation to continue studies as number six (students $\bar{x}=3.65$) or seven (teachers $\bar{x}=3.30$). Student and teacher attitudes to creativity and communication as well as cooperation skills differed most. According to teachers, creativity should be developed more (priority two), whereas the students considered it to be sufficient (priority seven). Students proposed to devote more attention to the development of cooperation and communication skills (priority two); however, teachers were convinced that students had sufficient skills of this kind (priority six). Respondents' attitude to student achievement improvement priorities is presented in Figure 4.

A different opinion in terms of creativity development can indicate that students do not understand the importance of this skill for their professional activity or think of themselves as being very creative and do not intend to devote more attention to it. Students' disposition to develop

2. Tinkamesnių dėstymo ir studijų metodų taikymas, profesionalusis studijų turinio perteikimas užsiėmimų metu, kokybiškesnės savarankiškų studijų medžiagos parengimas.

3. Geresnis studentų pasirengimas profesinei veiklai, labiau išplėtoti jų bendravimo gebėjimai, kūrybiškumas.

Atliktas tyrimas padėjo nustatyti, *ką* reikėtų gerinti universitetuose pirmiausia, tačiau būtini detalesni tyrimai, kurie padėtų išsiaiškinti, *kodėl* ir *kaip* visa tai būtų galima padaryti. Išryškėjęs poreikis apibrėžti aiškesnius studijų kokybės vertinimo kriterijus gali rodyti, kad kriterijai nėra gerai suvokti universiteto bendruomenės arba kad jų sąrašas nėra išsamus. Atskleista tinkamesnių dėstymo ir studijų metodų taikymo būtinybė rodo, kad būtina iširti, kokie metodai studentų ir dėstytojų laikomi yra tinkamais, o kokie yra netinkami, kokiais atvejais jie turi būti taikomi ir pan. Dėstymo kokybės tyrimai galėtų būti plėtojami siekiant išsiaiškinti, ar studijų programų rengimas ir jų įgyvendinimas grindžiamas studijų rezultatais.

cooperation and communication skills more can mean they lack a sincere and collegial dialogue with teachers and with each other. On the other hand, considering these skills as priority areas may indicate that students consider communicability and collective work skills to be particularly important for their professional activity.

CONCLUSIONS

According to students and teachers, the most important tasks of higher education quality improvement in three researched Lithuanian universities are as follows: improvement of higher education quality assurance system, teacher professional development and student achievement improvement. The implementation of these quality pursuits are determined by the following priorities of improvement:

1. Identifying clear criteria for higher education quality assessment, planned higher education quality improvement, participation of the whole university community in higher education quality improvement.

2. Application of more suitable teaching and study methods, a more professional delivery of study content during lectures and seminars, a more qualitative preparation of study material.

3. A better preparation of students for their professional activity, more developed cooperation skills and creativity.

The performed researched allowed to determine *what* needs to be improved first at universities; however, a more detailed research is necessary to help to clarify *why* and *how* all this can be done. The identified need to define assessment criteria for higher education quality more clearly can suggest an idea that criteria are not well perceived by university community or that their list is not comprehensive. The revealed necessity for the application of more suitable teaching and study methods shows that it is necessary to explore what methods are considered by the students and teachers to be suitable and what are unsuitable, in what cases they have to be applied and etc. Teaching quality research can be elaborated at clarifying if study programme design and its implementation are based on study outcomes.

LITERATŪRA / REFERENCES

Baume D. (1995). Staff Development for Open and Flexible Learning // *Flexible Learning Strategies in Higher and Further Education*. London: Cassell.

Borahan N. G., Ziarati R. (2002). Developing quality criteria for application in the higher education sector in Turkey // *Total Quality Management*, 13(17). New York: Routledge.

Braskamp L. A., Ory J. C. (1994). *Assessing Faculty Work*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

ENQA report on Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area. (2005). European Association for Quality Assurance in Higher Education: Helsinki.

Everard B., G. Morris. (1997). *Efektīvus mokyklos valdymas*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.

Gudaitytė D. (2001). *Aukštojo mokslo tapimo masiniu reiškiniu ypatumai*. Daktaro disertacija. Kaunas: KTU.

Harvey L. (1994). Quality Assurance in Higher Education in the UK: Current Situation and Issues // NZQA Conference. Wellington.

Hopkins D., Ainscow M., West M. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas*. Vilnius: Tyto alba.

Juodaitytė A. (2004). Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija // *Aukštojo mokslo kokybė*, 1. Kaunas: VDU

Kells H. R., Nilsson K. A. (1995). *Evaluation for Quality Assurance and Improvement*. Kanslersämbetet.

Kraujutaitytė L. (2002). *Aukštojo mokslo demokratiškumo pagrindai*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

Kučinskienė R. (2003). *Ugdymo karjerai metodologija*. Klaipėda: KU.

Kundrotas V. (1996). *Universitetinių biznio administravimo bakalauro studijų organizavimas*. Kaunas: KTU.

Laužackas R., M. Teresevičienė. (2003). Studijų rezultatai ir jų vertinimo kaita // *Lietuvos mokslas. Akademinė edukologija*. Vilnius: Mokslo tyros institutas.

Linkaitytė G., Valiuškevičiūtė A., Kuncaitis R., Žilinskaitė L. (2004). Atvirojo mokymosi dimensijos ir jų atpažinimo mokymo ir mokymosi procese galimybės // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 8. Kaunas: VDU.

Pukelis K. (2003). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros

planavimui // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 6. Kaunas: VDU.

Pukelis K., Pileičikienė N. (2005). Studijų kokybė: studijų rezultatų paradigma // *Aukštojo mokslo kokybė*, 2. Kaunas: VDU.

Quality Gurus. Internetinis adresas: <http://www.murtongroup.com/qgurus.htm> Puslapis aplankytas 2006 vasario 10 d.

Savickienė I. 2005. *Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos projektavimas*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.

Sims S. J., Sims R. R. (1995). *Total Quality Management in Higher Education*. Westport: Praeger Publishers.

Standards for Accreditation. (2001). MA: The New England Association of Schools and Colleges.

Šernas V. (2000). Paskaitos kokybė ir jos vertinimo kriterijai // *Socialinių-humanitarinių mokslų vaidmuo universitetinio ugdymo sistemoje*. Kaunas: Akademija.

Švietimo gairės 2003 – 2012 metams. (2002). Spauda: Vilnius.

Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Įteikta 2006 m. balandžio mėn.

Delivered 2006 April

IZABELA SAVICKIENĖ

Vytauto Didžiojo universiteto
Studijų kokybės centro mokslo darbuotoja

Mokslinių interesų kryptys:
studijų kokybės vertinimas, švietimo kokybės tobulinimas.

Vytauto Didžiojo universitetas
Studijų kokybės centras

*Laisvės al. 53, LT-44309 Kaunas, Lithuania
i.savickiene@smf.vdu.lt*

IZABELA SAVICKIENĖ

Scientific researcher at Center for Quality of Studies at
Vytautas Magnus University

Research interests:
higher education quality assessment, development of educational quality.

Vytautas Magnus University
Centre for Quality of Studies